

Oponentské hodnocení diplomové práce Judity Rybové na téma „Cestovní ruch v pobaltských zemích“

Předložená práce má kromě úvodu, diskuse literatury, popisu metodiky a závěru pět hlavních kapitol: analýzu potenciálu cestovního ruchu, vývoj a struktura, současný stav, politika cestovního ruchu v Pobaltí a průzkum mezi outgoingovými cestovními kanceláři, které do Pobaltí jezdí.

Práce se zabývá tématem, které v české odborné literatuře dosud nebylo zpracováno, což autorce poskytuje široké spektrum možných cílů práce, hypotéz a výzkumných otázek. V úvodu autorka vedle základního obecného exkurzu do vývoje odvětví cestovního ruchu formuluje cíle práce a stanovuje celkem 6 hypotéz. Ty jsou formulovány vhodně a jsou přiměřeně ambiciózní, neškodilo by snad jen jejich lepší provázání s diskusí literatury, z níž by hypotézy měly vycházet.

Diskuse literatury je zpracována systematicky ve dvou základních oblastech, většina jejích částí je skutečně diskusí literatury, nikoli jen jejím přehledem. Autorka diskutuje různé přístupy k vymezení pojmu „cestovní ruch“, následuje definice odborné terminologie a obecná typologie cestovního ruchu. Autorka dále charakterizuje tři skupiny předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu, což je s ohledem na následující kapitoly zvláště užitečné. Druhou oblastí diskuse literatury je turistická literatura o Pobaltí věnovaná kompletnímu spektru turistických průvodců, popularizační i odborné literatury v českém jazyce a vybraným titulům literatury zahraniční.

V metodice je popsána práce s primárními i sekundárními daty. Primární data autorka získala prostřednictvím dotazníkového průzkumu mezi cestovními kanceláři, který měl vzhledem k malému počtu dotazovaných (více českých cestovních kanceláří do Pobaltí pravidelně nejezdí) a velkému rozsahu otázek i jisté parametry kvalitativního průzkumu. Sekundární data zahrnují jednak odborné studie, dále rozmanité údaje a informace z internetu, a především pak údaje z ČSÚ, CzechTourismu a analogických organizací v Litvě, Lotyšsku a Estonsku.

V úvodu kapitoly věnované potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu autorka polemizuje s regionálním začleněním Pobaltí, což považuje za velmi přínosné. Různé zdroje je řadí do východní, severní i střední Evropy. Při charakteristice lokalizačních faktorů cestovního ruchu autorka vychází z fyzicko- a sociálně-geografické charakteristiky Pobaltí a všímá si předpokladů i pro netradiční formy cestovního ruchu (lovectví, religiózní turistika, písňové festivaly apod.). V selektivních předpokladech cestovního ruchu postrádám jasnější vazbu předkládaných historických, demografických a ekonomických údajů na předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu – některé pasáže tak působí samoučelně. Autorka dále na str. 42 poněkud necitlivě směšuje přirozený a migrační přírůstek, resp. úbytek obyvatel, takže není vždy jasné, co předkládaná čísla vyjadřují. Realizační předpoklady jsou analyzovány seriózně a v odpovídající struktuře. Autorka správně poukazuje na výrazný rozdíl ve vybavenosti infrastrukturou cestovního ruchu mezi hlavními turistickými centry a zbývajícími částmi Pobaltí. Občas se zde vyskytují drobné nepřesnosti, např. přímé vlakové spojení mezi Varšavou a Tallinnem (str. 48) je už dávno minulostí a výčet lázeňských míst (str. 53-54) není úplný.

Kapitola o vývoji a struktuře cestovního ruchu v Pobaltí se vyznačuje dobrou prací především se statistickými údaji. Data jsou interpretována přehledně a srozumitelně. V této kapitole je na rozdíl od té předchozí historický vývoj správně navázán na odvětví cestovního ruchu. Nechybí ani přehledná a podrobná analýza návštěvnosti, která trpí pouze nesrovnatelností metodiky jejího sledování v jednotlivých zemích, na což autorka správně poukazuje. Je znát, že autorka má zkušenosti z oblasti marketingu, kterému se věnuje podrobněji, což má logiku, protože v případě méně „vytížených“ destinací jako Pobaltí hraje marketing v cestovním ruchu důležitou roli. Zajímavé jsou úvahy týkající se role vstupu pobaltských zemí do EU v marketingu, zejména v podobě značné medializace související s vlastním vstupem do EU.

Navazující kapitola analyzuje současný stav cestovního ruchu v Pobaltí. Jedná se o stručný přehled bilance cestovního ruchu, příjezdového cestovního ruchu podle země návštěvníka a důvodů překročení hranic a výjezdového cestovního ruchu podle cílové země. Potvrzuje se značná provázanost Estonska s Finskem, zatímco Litva je v tomto směru vázaná více na střední Evropu a země bývalého SSSR. Přínosné je srovnání role cestovního ruchu v Litvě, Lotyšsku a Estonsku, EU a za celý svět podle jeho podílu na HDP, zaměstnanosti, investicích a exportu. Ačkoli některé tyto údaje stojí zjevně trochu na vodě, dávají přibližnou představu o tom, že cestovní ruch je významný v Estonsku, zatímco v Lotyšsku a Litvě má spíše doplňkový charakter. Autorka dále sumarizuje hlavní zjištěné závěry metodou SWOT, a to pro Pobaltí jako celek a následně zvlášť pro jednotlivé státy. Oceňuji, že se autorka dokázala vypořádat s náročností této metody a velmi pečlivě a zajímavě konfrontuje různé aspekty rozvoje cestovního ruchu jako např. geografická poloha, návštěvnost, infrastruktura, image atd. Jednotlivé položky jsou konkrétní a většinou velmi výstižné. Odpustit

si mohla snad jen některá laciná klišé turistických průvodců jako např. tvrzení o pohostinnosti obyvatel Estonska (existuje země, jejíž obyvatelstvo podle turistických průvodců pohostinné není?) nebo o alkoholové „prohibici“ ve Finsku (alkohol tam zakázán není, pouze jsou na jeho prodej uvaleny vysoké spotřební daně). Na analýzu SWOT navazuje kapitola věnovaná prioritám rozvoje cestovního ruchu v Pobaltí. Zde není zcela jasné, z čeho kapitola vychází, zda ze strategických dokumentů, jednotlivých odborných prací, nebo zda je autorčiným názorem.

Politikou cestovního ruchu v pobaltských zemích se zabývá následující kapitola. Věnuje se institucím, koncepčním dokumentům, cílům a koordinaci rozvoje cestovního ruchu v Litvě, Lotyšsku a Estonsku. Kapitola je zpracována v úměrném obsahu i rozsahu a nemám k ní připomínky.

Závěrečnou kapitolu tvoří vyhodnocení průzkumu mezi cestovními kancelářemi. Autorce se podařilo získat odpovědi od většiny cestovních kanceláří, které organizují zájezdy do Pobaltí, což považuji za úspěch. Po vyřazení těch cestovních kanceláří, jež jsou pouze provizními prodejci, zůstal základní soubor 11 CK, které pořádají vlastní zájezdy do Pobaltí. Výsledky výzkumu jsou užitečným doplňkem práce – autorka například analyzuje, od kdy dané cestovní kanceláře do Pobaltí jezdí, která místa navštěvují, kde mají zajištěné ubytování atd., což poskytuje zajímavou konfrontaci se závěry předchozích kapitol. Podivně působí snad jen zaokrouhlování procentuálních podílů na jedno desetinné místo – jestliže nějakou podmínku splňuje např. 6 cestovních kanceláří z 11, nemá smysl tvrdit, že tvoří přesně 54,5 % celkového počtu.

V závěru autorka hodnotí platnost hypotéz a předkládá možné směry dalšího výzkumu. Závěry jsou formulované korektně a vhodně práci završují.

Z hlediska formálního je práce přehledná a dobře strukturovaná. Autorka používá přiměřeně odborný jazyk, což mu však neubírá na čtivosti, i když použitý styl je někdy až příliš popularizační. V práci jsem našel snad jedinou gramatickou chybu, což dokládá pečlivý přístup ze strany autorky. Občasné nepřesnosti v geografických názvech a při přepisu diakritiky pobaltských jazyků lze tolerovat, byť mě jimi autorka zbytečně dráždí. Citace literatury je adekvátní a jednotná.

Práce JUDITY RYBOVÉ jednoznačně splňuje nároky kladené na diplomové práce. Proto ji určitě doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji stupněm výborně.

19.9.2007

Mgr. Josef Miškovský

